FRANZ NEUMANN (1900–1954)

Neumann je bio odvjetnik radnika i sindikata. Zanimalo ga je može li zakon zaštititi slabije od moćnijih.

Nakon nacističkog preuzimanja vlasti odlazi iz Njemačke i pridružuje se Institutu u progonstvu.

U SAD-u s Marcuseom i Kirchheimerom istražuje nacistički režim za potrebe borbe protiv njega.

BEHEMOTH (1942; PROŠIRENO 1944)

Neumann pokazuje da nacistička vlast nije bila potpuno jedinstvena.

Stranka, državne službe, vojska i velika poduzeća surađuju, ali se i natječu za moć.

Režim održavaju zajednički interesi i nasilje. Zakoni sve manje ograničavaju postupke vlasti.

BEHEMOTH: ČETIRI SREDIŠTA MOĆI

Nacistička stranka - *ideologija i nadzire politički život*

Državne službe - *uprava i evidencije*

Vojska - *rat i osvajanje.*

Velika poduzeća - *organiziraju proizvodnju i ostvaruju profit*

Sve četiri skupine podupiru režim, ali se bore za veći utjecaj.

BEHEMOTH: KADA ZAKON PRESTAJE ŠTITITI

Zakon štiti ljude kada zajednička pravila jednako vrijede i za nositelje vlasti i za građene

U nacističkoj Njemačkoj prava ovise o podrijetlu i političkoj pripadnosti.

- Vlast neke društvene skupine isključuje iz zaštite zakona.
- Propisi i uprava postoje, ali ljudima ne jamče zaštitu od progona.

PRIMJER: Propisi iz 1933. omogućuju uklanjanje Židova i političkih protivnika iz državne službe.

BEHEMOTH: VELIKA PODUZEĆA I DIKTATURA

Nacizam nije samo sredstvo industrijalaca: režim i velika poduzeća trebaju jedni druge

Poduzeća imaju koristi od naoružavanja, ukidanja sindikata i prisilnog rada

Privatno vlasništvo može opstati uz diktaturu i nasilje, ali samo po sebi ne jamči slobodno društvo

TJESKOBA I POLITIKA (1954 / 1957)

Neumann pita zašto ljudi prihvaćaju vođu koji im oduzima slobodu odlučivanja?

Nesigurnost i osjećaj nemoći mogu povećati potrebu za zaštitom: pripadnost vođi i pokretu daje osjećaj snage

Taj odnos uvijek može pomoći objasniti podršku autoritarnoj vlasti

FRIEDRICH POLLOCK (1894–1970)

Pollock je bio ekonomist i jedan od organizatora Instituta za društvena istraživanja

Istražuje kako država, planiranje i tehnologija mijenjaju kapitalizam

DRŽAVNI KAPITALIZAM (1941)

Pollock opisuje kapitalizam u kojem država sve više određuje što će se proizvoditi i kamo će se ulagati

Privatna poduzeća i profit ostaju, ali važnije gospodarske odluke ovise o političkoj vlasti

- državno upravljanje može održati kapitalizam i tijekom kriza

PITANJE: Tko odlučuje o javnoj pomoći poduzećima, tko od nje ima koristi i tko plaća gubitke?

DRŽAVNI KAPITALIZAM: TKO NADZIRE PLAN?

U diktaturi mala skupina usmjerava gospodarstvo prema svojim ciljevima, bez kontrole građana

Demokratsko planiranje može služiti zaposlenosti, stanovanju i društvenoj sigurnosti

Građani bez utjecaja na ciljeve i odluke

PRIMJER: Javna gradnja može osigurati dostupne stanove ili pogodovati odabranim poduzetnicima.

POLLOCK I NEUMANN: GDJE JE SREDIŠTE MOĆI?

Pollock naglašava sposobnost političke vlasti da planski upravlja gospodarstvom

Neumann naglašava sukobe među skupinama koje zajedno održavaju nacistički režim

AUTOMATIZACIJA (1956)

Pollock istražuje kako strojevi mijenjaju rad i zaposlenost

Veća proizvodnja može olakšati rad, ali i povećati nezaposlenost ili nadzor zaposlenika

Tko ima korist od tehnološkog napretka ovisi o društvenim odlukama i odnosima moći

PRIMJER: Novi sustav može skratiti radni dan ili povećati broj zadataka koje radnik mora obaviti.

LEO LÖWENTHAL (1900–1993)

Löwenthal proučava književnost, popularnu kulturu i političku propagandu

Nakon odlaska iz Njemačke radi u SAD-u, istražuje radijske programe i predaje na Berkeleyju

Kako kulturni sadržaji oblikuju naše želje, uzore i doživljaj društva?

KNJIŽEVNOST I SLIKA ČOVJEKA (1957)

Književnost pokazuje kako ljudi doživljavaju društvene odnose

Kroz likove i njihove sukobe vidimo kako klasa, obitelj i društvena pravila otvaraju ili zatvaraju životne mogućnost

- povezuje književno djelo s društvom u kojem nastaje

PRIMJER: Odluka književnog lika o braku može otkriti moć obitelji, nasljedstva i rodnih očekivanja

TRIJUMF MASOVNIH IDOLA (1944)

Löwenthal uspoređuje kako časopisi prikazuju poznate osobe

Idoli proizvodnje predstavljaju se kroz rad, izume i javni doprinos

Idoli potrošnje predstavljaju se kroz slavu, izgled i način života. Važnije postaje kako žive nego što stvaraju

PRIMJER: Članak o poznatoj osobi više govori o odjeći i odmoru nego o njezinu radu.

PROROCI OBMANE (1949)

Löwenthal i Norbert Guterman istražuju kako autoritarni govornici pridobivaju publiku:

- govornik prepoznaje strah i nezadovoljstvo te ljudima obećava zaštitu i pripadnost

Društvene probleme pripisuje označenom neprijatelju i usmjerava ljutnju prema njemu

PROROCI OBMANE: KAKO SE STVARA NEPRIJATELJ

Govornik nudi jednostavnog krivca za probleme koji imaju više uzroka:

- ljudi dobivaju osjećaj da ih netko razumije i da znaju protiv koga se trebaju boriti

Povjerenje u vođu može rasti i kada njegova objašnjenja nisu dosljedna

PRIMJER: Za visoke stanarine okrivljuje se manjinu, a prešućuju se vlasnički odnosi i stambena politika.

KNJIŽEVNOST, POPULARNA KULTURA I DRUŠTVO (1961)

Kultura može pokazati nepravdu i otvoriti mogućnost drukčijeg života, …

ali može i prikazati društveni problem kao osobni neuspjeh: netko je siromašan jer se navodno nije dovoljno trudio

koje društvene uvjete takve priče otkrivaju, a koje skrivaju?

OTTO KIRCHHEIMER (1905–1965)

Kirchheimer je bi pravnik koji je proučavao odnos zakona i političke moći.

doktorirao je kod Carla Schmitta, ali se kasnije suprotstavlja njegovim političkim stajalištima

u američkom progonstvu surađuje s Institutom

istražuje kažnjavanje i politička suđenja

WEIMAR … I ŠTO ZATIM? (1930)

Ustav može jamčiti prava, a da ljudi nemaju jednake mogućnosti koristiti ih:

- zato istražuje tko raspolaže novcem, političkim utjecajem i stvarnom moći odlučivanja

Demokraciju treba procjenjivati i prema tome kako institucije djeluju u svakodnevnom životu

KAZNA I DRUŠTVENA STRUKTURA (1939)

Georg Rusche i Otto Kirchheimer povezuju načine kažnjavanja s društvenim uvjetima:

- na kaznenu politiku utječu potrebe za radnom snagom, položaj siromašnih i interesi vlasti.

- zato kaznu istražujemo i kao društveni odnos: tko kažnjava, koga i u kojim okolnostima

PRIMJER: Kod zatvorskog rada pitamo komu rad koristi i u kakvim uvjetima zatvorenici rade

POLITIČKO PRAVOSUĐE (1961)

Kako se sudovi koriste u političkim sukobima?

- sud može ograničiti vlast, ali vlast može i koristiti suđenje za uklanjanje protivnika

razliku pokazuje postupanje: vrijede li ista pravila, postoje li dokazi i može li se optuženi stvarno braniti?

PRIMJER: Slični postupci saveznika vlasti zanemaruju se, a protivnici se zbog njih progone

SVEOBUHVATNA STRANKA (1966)

Opis ***catch-all*** stranke koja želi privući birače iz što više društvenih skupina

- zato ublažava ideološke razlike i slabi vezu s jednom klasom.

- vodstvo postaje važnije, a članstvo manje utjecajno.

Stranka može dobiti više glasova, ali slabije zastupati konkretne interese svojih birača

PRIMJER: Stranka obećava korist svima, ali izbjegava reći kako će riješiti sukob interesa radnika i poslodavaca.

KRATKI ESEJ: VLASTITO ISKUSTVO

Opišite situaciju u kojoj se neko pravilo ili odluka predstavljala kao jednaka za sve, ali ste vi uočili različite mogućnosti ili posljedice

- odaberite jedan pojam iz predavanja i njime objasnite svoj primjer

Napišite što ste opazili i kako to tumačite?

Ne prepričavajte teoriju